

Anna Skowronek-Mielczarek
IBRKK – Warszawa

Joanna Wyrobek, *Wpływ eksportu na finanse przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2013, s. 366

Uwagi wstępne

Recenzowana monografia została skoncentrowana wokół zagadnień działalności eksportowej przedsiębiorstw funkcjonujących w polskiej gospodarce i wpływu tej działalności na ich zasoby finansowe, na zarządzanie finansami przedsiębiorstwa. Rola finansów, gospodarki finansowej w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwem ma kluczowy charakter, choćby ze względu na konieczność posiadania określonych zasobów finansowych, by prowadzić działalność gospodarczą, by rozwijać nowe obszary biznesowe, wdrażać innowacyjne rozwiązania, a tym samym sprostać wymogom nasilającej się konkurencji. Zasoby finansowe przedsiębiorstwa pozwalają zapewnić ciągłość jego funkcjonowania, z drugiej zaś strony, przez ich pryzmat dokonywana jest ocena efektywności podstawowych procesów biznesowych, działań operacyjnych i strategicznych realizowanych w przedsiębiorstwie. Obszar zarządzania finansami dotyczy decyzji podejmowanych na bieżąco w każdym przedsiębiorstwie. Wiążą się one z realnymi procesami biznesowymi zachodzącymi w praktyce funkcjonowania przedsiębiorstwa, takimi jak zaopatrzenie, produkcja, sprzedaż. Brak umiejętności i sprawności zarządzania finansami może być przyczyną powstawania dodatkowych kosztów związanych z pozyskaniem kapitałów finansujących aktywa, może również świadczyć o nieefektywnym wykorzystaniu posiadanych zasobów kapitałowych, a także powodować utratę wypłacalności przedsiębiorstwa. Dlatego też zarządzanie przedsiębiorstwem wymaga stosowania wielu narzędzi i instrumentów finansowych pozwalających zwiększać efektywność jego funkcjonowania.

Dodatkowo warto zauważyć, iż zmiany, które dokonują się w gospodarce, wysoki poziom niepewności i brak ciągłości zmian w otoczeniu przedsiębiorstw oraz dynamiczny wzrost znaczenia możliwości wykorzystywania użytecznych informacji finansowych, w sposób istotny wpływają na zachowania przedsiębiorstw, na ich modele biznesowe, na tworzenie wartości. Wywołuje to potrzebę zmiany funkcjonowania przedsiębiorstw, wdrażania instrumentów i metod zarządczych, które byłyby skoncentrowane wokół poprawy efektywności ich funkcjonowania, jak również optymalizacji procesów gospodarczych. Autorka opinowanej monografii skupiła zatem swoją uwagę wokół istotnego problemu badawczego, którym jest ocena wpływu działalności eksportowej na finanse przedsiębiorstwa, szczególnie zaś analiza finansowych skutków eksportu na płynność finansową, rentowność, sprawność działania oraz poziom zadłużenia przedsiębiorstw. Podjęty temat można uznać za aktualny, a także użyteczny z punktu widzenia zastosowań w praktyce gospodarczej. Pozwala bowiem uzyskać wiele odpowiedzi na pytania związane z prowadzeniem działalności eksportowej przez przedsiębiorców, m.in. czy warto podejmować taką działalność?, jakie skutki finan-

sowe pociąga za sobą?, czy i w jakich warunkach eksport może przyczynić się do poprawy efektywności działania przedsiębiorstwa? itp.

Ocena zawartości pracy

Praca składa się z pięciu rozdziałów, logicznie ze sobą powiązanych, o różnorodnej objętości, nawiązujących do myśli przewodniej całej monografii, czyli badania wpływu działalności eksportowej na wybrane obszary finansów przedsiębiorstwa. Pierwszy z nich, pt. *Wprowadzenie do problematyki eksportu* został skoncentrowany wokół zagadnień dotyczących znaczenia eksportu w ujęciu teoretycznym, jego roli w skali gospodarki, a także z punktu widzenia skali mikro, czyli podmiotów gospodarczych prowadzących działalność eksportową. Autorka zaprezentowała szeroki przegląd podejść definicyjnych do roli eksportu, wskazała związki zmian wolumenu światowego eksportu ze zmianami PKB w latach 1950-2011, a także udział eksportu w tworzeniu PKB wybranych krajów w okresie 1990-2011. Na tym tle dokonano omówienia roli eksportu w działalności przedsiębiorstw, wskazując m.in. możliwość dywersyfikowania ich działalności, podnoszenia poziomu konkurencyjności oraz innowacyjności, poprawy wyników finansowych, wydłużenia cyklu życia produktów, jak również poprawy wydajności. W końcowej części tegoż rozdziału Autorka w sposób syntetyczny zaprezentowała kolejne fazy internacjonalizacji przedsiębiorstw, zwracając uwagę, iż w każdej z nich mamy do czynienia ze sprzedażą eksportową, czyli sprzedażą produktów przez przedsiębiorstwo poza krajem ich wytworzenia. Taka konwencja rozumienia eksportu została bowiem przyjęta przez autorkę jako podstawa zrealizowanych badań.

Kolejne cztery rozdziały monografii odzwierciedlają oceny i analizy wpływu działalności eksportowej na wybrane obszary zarządzania finansami przedsiębiorstwa. Wśród nich wskazano na płynność finansową, rentowność, aktywność gospodarczą i zadłużenie. W każdym z rozdziałów zawarte są rozważania teoretyczne i empiryczne. W warstwie teoretycznej Autorka omawia koncepcje powiązań działalności eksportowej z wybranym obszarem zarządzania gospodarką finansową przedsiębiorstwa, jak również wyniki wcześniejszych badań empirycznych zrealizowanych przez innych autorów. Na tym tle prezentuje postawione hipotezy badawcze, metodykę przedstawionych badań własnych oraz ich wyniki. Pozwala to w doskonały sposób skonfrontować zasadność przyjętych hipotez badawczych, a także ocenić uzyskane przez Autorkę wyniki.

W drugim rozdziale pod tytułem *Wpływ eksportu na płynność finansową przedsiębiorstw* Autorka zaprezentowała rozważania dotyczące powiązania eksportu z zarządzaniem płynnością finansową przedsiębiorstwa. Wyodrębniła w tym zakresie związki eksportu z zapotrzebowaniem na sfinansowanie kosztów eksportu, z możliwością poprawy poziomu płynności dzięki prowadzeniu działalności eksportowej, a także związki ryzyka eksportowego z wypłacalnością przedsiębiorstw. Szeroko zostały omówione wyniki wcześniejszych badań innych autorów, co pozwoliło sformułować autorce określone hipotezy badawcze. W warstwie empirycznej badania przeprowadzono na danych finansowych przedsiębiorstw z sze-

ściu krajów: Bośni i Hercegowiny, Francji, Grecji, Polski, Węgier i Wielkiej Brytanii. Wybór ten podyktowany był dostępnością danych. Okres analizy obejmował lata 2003-2010. Do analiz przyjętych modele danych panelowych, które łączą w sobie dane czasowe (szeregi czasowe – obserwacje z lat 2003-2010) oraz przekrojowe (w tym przypadku podmioty gospodarcze z 6 krajów). Uzyskane wyniki badawcze potwierdziły zależność, iż przedsiębiorstwa prowadzące działalność eksportową mają wyższą płynność finansową niż podmioty, które tej działalności nie prowadzą oraz eksportowanie podnosi płynność finansową przedsiębiorstwa. Jest to istotny wniosek dla praktyki gospodarczej.

W kolejnym rozdziale pt. *Eksport a rentowność przedsiębiorstw* Autorka przedstawiła rozważania dotyczące powiązania działalności eksportowej przedsiębiorstw z poziomem ich rentowności. Bardzo szeroko zostały w tym rozdziale zaprezentowane wyniki badań innych autorów, pokazano wyniki ponad 50 badań z różnych okresów i różnych krajów, co stanowi niezwykle interesujące kompendium wiedzy o relacjach eksport-rentowność przedsiębiorstw. W badaniach własnych Autorka również wykorzystwała dane finansowe przedsiębiorstw z wymienionych krajów oraz zastosowała modele danych panelowych. Wnioski, które wypływają z dokonanej analizy potwierdziły istotnie statystyczny wpływ działalności eksportowej na rentowność przedsiębiorstw, a szczególnie na rentowność ich kapitału własnego.

Rozdział IV pt. *Eksport a działalność operacyjna przedsiębiorstwa* zawiera rozważania o wpływie działalności eksportowej przedsiębiorstwa na jego aktywność gospodarczą, sprawność działania, a konkretnie na zarządzanie zapasami, należnościami, zobowiązaniami bieżącymi i kapitałem obrotowym. Autorka wyodrębniła w tym zakresie związku eksportu z cyklem gotówkowym przedsiębiorstwa, z zapotrzebowaniem na kapitał pracujący. Szeroko zostały omówione wyniki wcześniejszych badań innych autorów, co pozwoliło sformułować autorce kolejne osiem hipotez badawczych. Uzyskane wyniki badania nie były jednak tak jednoznaczne statystycznie, jak w przypadku analizy wpływu eksportu na płynność finansową i rentowność przedsiębiorstw. Nie pozwoliło to zatem Autorce potwierdzić wpływu działalności eksportowej na długość cyklu operacyjnego i konwersji środków pieniężnych.

Ostatni rozdział monografii pt. *Eksport a struktura kapitałowa przedsiębiorstwa* skoncentrowany został wokół oceny i analizy związków, które mogą występować między działalnością eksportową przedsiębiorstw a poziomem ich zadłużenia, czy szerzej strukturą kapitałową. Układ rozważań w rozdziale jest analogiczny jak w poprzednich. W części teoretycznej wskazano na zmiany struktur kapitałowych przedsiębiorstw wynikające z prowadzenia przez nich działalności eksportowej. Zaprezentowano także wyniki badań innych autorów, z których niektóre potwierdzają występowanie wyższego poziomu zadłużenia w przedsiębiorstwach prowadzących działalność eksportową, inne zaś wskazują wręcz na odwrotną zależność. Autorka na tym tle sformułowała kolejne osiem hipotez badawczych. Wykorzystując wcześniej omówione metody badawcze, Autorka zweryfikowała pozytywnie część z tych hipotez, część zaś zostało odrzuconych. Wynika z tego, iż działalność eksportowa wpływa statystycznie na wzrost wskaźnika ogólnego zadłużenia przedsiębiorstw, jak i wzrost udziału zobowiązań bieżących w finansowaniu ich działalności.

Uwagi końcowe

Podsumowując, monografia stanowi interesujące studium analizy związków działalności eksportowej przedsiębiorstw z zarządzaniem wybranymi obszarami finansów przedsiębiorstwa. Należy ją ocenić pozytywnie ze względu na aktualność, podejmowanie ważnych obszarów badawczych związanych z zarządzaniem finansami przedsiębiorstw. Stanowi również swoiste potwierdzenie dla przedsiębiorców, kadr zarządzających przedsiębiorstwami, iż prowadzenie działalności eksportowej ma pozytywny wpływ na gospodarkę finansową przedsiębiorstwa, szczególnie w zakresie płynności finansowej i rentowności, może też skutecznie przyczyniać się do wzrostu poziomu ich konkurencyjności.